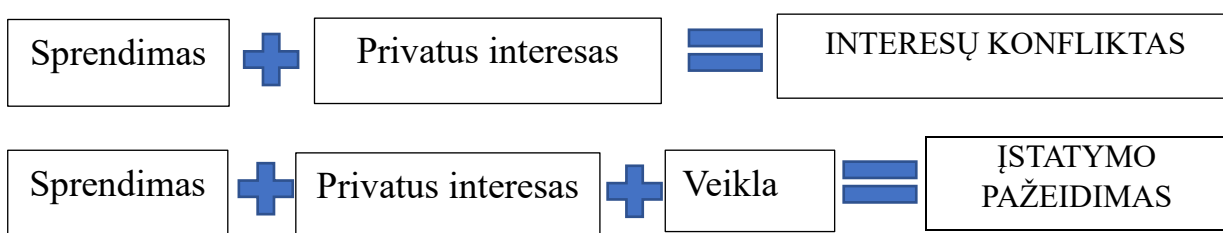

Atmintinė ir pavyzdžiai dėl viešųjų ir privačių interesų derinimo

APLINKOS
APSAUGOS
AGENTŪRA

Interesu konfliktas - situacija, kai deklaruojantis asmuo, atlikdamas pareigas, privalo priimti sprendimą, kuris yra susijęs su jo privačiu interesu. Sąvoka „sprendimas“ apima bet koki deklaruojančio asmens veiksmą.

Privačių interesų deklaravimas - įrankis, apsaugantis deklaruojančių asmenų bei įstaigų reputaciją. Todėl į privačių interesų deklaravimą privalu žiūrėti ypač atsakingai, o kilus neaiškumams, nedelsiant konsultuotis su atsakingu asmeniu už privačių interesų deklaravimą ar Vyriausiąją tarnybinės etikos komisija. **Privačių interesų deklaravimo tikslas** – ginti visuomenės interesą, užkirsti kelią piktnaudžiavimui tarnyba.

Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos pateikiamų išaiškinimų apie interesų derinimą viešajame sektoriuje lobizmą, įtaką teisėkūrai, nuoroda <https://vtek.lt/tinklarastis/>

I interesų konfliktą patenkama, kai vykdant pareigas sprendžiami klausimai susiję su:

- ✓ nuosavu ar artimų asmenų verslu;
- ✓ profesine veikla: darbu kitose įmonėse, įstaigose, individualiu užimtumu ir pan.;
- ✓ naryste, ryšiais ir pareigomis įmonėse, įstaigose organizacijose ar fonduose;
- ✓ finansiniais ar moraliniais įsipareigojimais (skola) kitiems asmenims, kitais civiliniais santykiais;
- ✓ iš kitų asmenų gautomis (jiems suteiktomis) dovanomis ir (ar) paslaugomis;
- ✓ artimų ir kitų Jums svarbių asmenų darbu toje pačioje institucijoje.

Artimi asmenys – deklaruojančio asmens sutuoktinis, sugyventinis, partneris, kai partnerystė įregistruota įstatymų nustatyta tvarka (toliau – partneris), taip pat jų ir deklaruojančio asmens tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai (įbroliai), seserys (įseserės), seneliai, vaikaičiai ir jų sutuoktiniai, sugyventiniai ar partneriai.

- **Viešieji ir privatūs interesai bei konfliktą keliančios aplinkybės deklaruojamos privačių interesų registre (PINREG) VTEK tinklapyje (www.vtek.lt).**

Atkreipiame dėmesį, kad Aplinkos apsaugos Agentūra (toliau – Agentūra) patvirtino ir savo interneto svetainėje (<https://aaa.lrv.lt>, skiltyje „Korupcijos prevencija“) paskelbė:

- **Antikorupcinio elgesio kodeksą.** (*Kodeksą rasite - Korupcijos prevencija/ Antikorupcinės aplinkos kūrimas/ Antikorupcinio elgesio taisyklės*).
- **Etikos kodeksą.** (*Kodeksą rasite - Korupcijos prevencija/Antikorupcinės aplinkos kūrimas/ Antikorupcinio elgesio taisyklės*).
- **Viešųjų ir privačių interesų derinimo Agentūroje tvarkos aprašą.** (*Tvarkos aprašą rasite - Korupcijos prevencija/ Interesų konfliktų valdymas/ Viešųjų ir privačių interesų derinimas Aplinkos apsaugos agentūroje*).
- **Galimų viešųjų ir privačių interesų konfliktų vengimo rekomendacijų teikimo Agentūroje tvarkos aprašą.** (*Tvarkos aprašą rasite - Korupcijos prevencija/ Interesų konfliktų valdymas/ Viešųjų ir privačių interesų derinimas Aplinkos apsaugos agentūroje*).
- **Gautų dovanų priėmimo, perdavimo, vertinimo, registravimo, naudojimo ir veiksmų, gavus neteisėtą atlygį, tvarkos aprašą.** (*Tvarkos aprašą rasite - Korupcijos prevencija/Antikorupcinės aplinkos kūrimas/Dovanų politika*).
- **Agentūros karjeros valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, kurių atžvilgiu vykdyta lobistinė veikla, deklaracijų pildymo, jų pateikimo ir lobistinės veiklos priežiūros tvarkos aprašą.** (*Tvarkos aprašą rasite - Korupcijos prevencija/Antikorupcinės aplinkos kūrimas/Lobistinė veikla*).

Kitą aktualią, antikorupcinius klausimus liečiančią, informaciją - **Agentūros atmintinė interesų konflikto vengimo, privačių interesų deklaravimo klausimais** rasite Agentūros interneto svetainės skiltyje Korupcijos prevencija/ Interesų konfliktų valdymas/ Viešųjų ir privačių interesų derinimas Aplinkos apsaugos agentūroje; **Agentūros Skaidrumo atmintinė** - Korupcijos prevencija/ Antikorupcinės aplinkos kūrimas.

SITUACIJŲ PAVYZDŽIAI

1. Ar deklaruojančiam asmeniui artimas asmuo (sesuo, brolis) yra juridinio asmens dalyvis, jei minėtas asmuo turi savo UAB? Ar tokiu atveju deklaruojančiam asmeniui reikia deklaruoti seseriai/broliui nuosavybes teise priklausančią UAB?

LR Civilinio kodekso 2.45 str. sąvoka „Juridinio asmens dalyvis“ apibrėžta taip: „*Juridinio asmens dalyvis (akcininkas, narys, dalininkas ir pan.) yra asmuo, kuris turi nuosavybės teisę į juridinio asmens turtą, arba asmuo, kuris nors ir neišsaugo nuosavybės teisių į juridinio asmens turtą, bet įgyja prievolinių teisių ir (ar) pareigų, susijusių su juridiniu asmeniu.*“

Šiuo atveju, deklaruojantysis turi deklaruoti, kad jo sesuo/brolis turi UAB, jei manoma, kad tai gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą.

2. Ar reikėtų deklaruoti savanorystę?

Jei savanoriaujama tokiose visuomenei naudingose organizacijose, kaip, pvz., „Raudonasis Kryžius“ ar pan. ir savanoriaujant nėra užimamos jokios pareigos, netampama valdybos nariu, ar kokio skyriaus vadovu, tokios savanorystės deklaruoti nereikia. Jeigu savanoriaujant pasirinktoje organizacijoje pradedamos eiti tam tikros pareigos, tada savanorystė deklaruojama (reikia nurodyti einamas pareigas).

3. Ar turėčiau deklaruoti savanorystę, pvz., X klubo koordinavimas ir pan. Mokamų darbų dirbant Agentūroje neturiu, lėšų negaunu, bet turiu kolegų, kurie prašo padėti parengti ES projektų paraiškas, rengti straipsnius ir t.t. Turiu individualios veiklos pažymą, kuri šiuo metu yra negaliojanti.

Savanorystę reikia nurodyti (deklaruoti), kai savanoriaujama su tarnyba susietoje veikloje. Pateikti tokius duomenis net ir tada, kai privati/savanoriška veikla yra neatlygintina, įpareigoja Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 6 str. 2 d. 4 p.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad konsultuojant verslo subjektus ar jų atstovus būtų išvengtas galimas interesų konfliktas, kai pasinaudojant tarnybinėmis pareigomis siekiama asmeninės naudos.

Paminėtina, kad asmuo rengdamas dokumentus, kurie nukreipti šio asmens darbovietei, gali pažeisti atstovavimo ribojimo draudimą, kuris apibrėžtas minėto įstatymo 12 str. 2 d. T.y.: „*Valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo neturi teisės atstovauti fiziniams ar juridiniams asmenims ir ginti jų interesų institucijoje ar įstaigoje, kurioje jis dirba, o jei įstaiga, kurioje jis dirba, priklauso įstaigų sistemai, – bet kurioje tos įstaigų sistemos įstaigoje*“.

Pratęsus individualios veiklos pažymą, šią individualią veiklą reikės deklaruoti tada, jei pažymoje nurodyta veikla siesis su atliekamomis tarnybinėmis pareigomis.

4. Ar turėčiau deklaruoti tėvų ir seserų darbovietes? Pagal apibrėžimą: Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 2 straipsnis „Artimų asmenų“ sąvoką apibrėžia taip: „Artimi asmenys – deklaruojančio asmens sutuoktinis, sugyventinis, partneris, kai partnerystė įregistruota įstatymų nustatyta tvarka (toliau – partneris), taip pat jų ir deklaruojančio asmens tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai (įbroliai), seserys (įseserės), seneliai, vaikaičiai ir jų sutuoktiniai, sugyventiniai ar partneriai“.

Tėvų, seserų (įseserių) ir kitų įstatyme numatytų artimų asmenų darbovietes turėtumėte deklaruoti, jei manytumėte, kad tai gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą. P.vz., Jums

pavestą atlikti užduotį, priimti sprendimą, kuris būtų susijęs su toje įmonėje/įstaigoje dirbančiu asmeniu. Tada Jūs deklaruojate šį ryšį ir galimą interesų konfliktą bei teikiate nusišalinimą nuo pavestos užduoties vykdymo. Reikia deklaruoti tiek savo, tiek *artimų asmenų* turimus ryšius su juridiniu asmeniu, pvz., UAB „XXX“ akcininkas (-ė) arba savininkas (-ė).

4. Jei prieš kelis mėnesius iš fizinio asmens pirkau automobilį, ar reikia šį automobilį deklaruoti? Jokio ryšio ar interesų konflikto su automobilį pardavusiu asmeniu nėra.

Jūsų išdėstytu atveju, kai nėra jokio ryšio ar interesų konflikto su fiziniu asmeniu, iš kurio pirktas automobilis, automobilį galite nedeklaruoti. Deklaruoti reikia tik tada, jeigu darbuotojui, atliekančiam tarnybines pareigas, gali tekti spręsti (ar dalyvauti sprendžiant) klausimus dėl šio sandorio šalies. Jei tokios tikimybės nėra, privačių interesų deklaracijoje šių duomenų nurodyti nereikia.

Pagal Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 6 str. 2 d. 2 p. nuostatas, pats deklaruojantis asmuo turi įvertinti, ar dėl sandorio šalies jam kyla ar galėtų kilti interesų konfliktas atliekant tarnybines pareigas.

5. Ar privačių interesų deklaraciją turėčiau teikti kiekvienais metais, nepaisant to, kad jokių pokyčių, ką reikėtų papildyti prieš metus pateiktoje deklaracijoje, nėra?

Jei nėra jokių pokyčių, kuriuos reikėtų deklaruoti teikiant privačių interesų deklaraciją, minėtos deklaracijos teikti nereikia.

6. Kokius sutuoktinio, sugyventinio ar partnerio duomenis privaloma deklaruoti?

Privalomi deklaruoti duomenys nurodyti Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 6 str. 1d. Deklaruojantis asmuo deklaracijoje privalo nurodyti ne tik duomenis apie save, t.y., savo vardą, pavardę, asmens kodą, darbovietę (darbovietes) ir pareigas (statusą), dėl kurių privalo deklaruoti privačius interesus, taip pat kitas darbovietes ir (ar) einamas pareigas, bet ir nurodyti sutuoktinio, sugyventinio, partnerio vardą, pavardę, asmens kodą bei darbovietes ir (ar) einamas pareigas.

Deklaruojantis asmuo gali nenurodyti artimo asmens (šiuo atveju sutuoktinio, sugyventinio, partnerio) ir jo privačių interesų, jeigu šie duomenys yra įslaptinti ir (ar) artimas asmuo vykdo žvalgybą, kontržvalgybą arba kriminalinę žvalgybą. Ši išimtis numatyta minėto įstatymo 6 str. 3d.

7. Jei sutuoktinis dirba ne Lietuvoje, kaip tokiu atveju deklaruoti duomenis?

Šiuo atveju, deklaruojant duomenis apie sutuoktinio darbovietę, nurodoma, kad sutuoktinio darbovietė (juridinis asmuo) yra užsienyje ir įrašoma patikslinanti informacija apie sutuoktinio einamas pareigas ir veiklą toje įmonėje.

8. Kokių veiksmų turiu imtis, jei priėmiau sprendimą pereiti į kitą darbą?

Prievolė informuoti apie priimtą pasiūlymą pereiti į kitą darbą numatyta Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 14 str., t.y., „*Valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo privalo nedelsdamas raštu informuoti savo institucijos ar įstaigos vadovą ar jo įgaliotą asmenį apie tai, kad jis priėmė siūlymą pereiti į kitą darbą. Institucijos ar įstaigos vadovas ar jo įgaliotas asmuo, nustatęs, kad šis asmuo yra artimai tarnybos santykiais susijęs su būsimuoju darbdaviu, turi nedelsdamas imtis priemonių, kad būtų pašalinta interesų konflikto grėsmė.*“

Jeigu ketinantis išeiti darbuotojas tuo metu turi spręsti su tarnybine veikla ir būsima darbovieta susijusius klausimus, tai tiesioginis vadovas, susipažinęs su darbuotojo ketinimu pereiti į kitą darbą,

turėtų asmenį nušalinti nuo tų funkcijų, kurios siejasi su būsima darbovieta, o jo funkcijas pavesti atlikti kitam skyriaus/padalinio specialistui, kad būtų išvengtas interesų konfliktas.

Atkreiptinas dėmesys, kad asmeniui, nustojus dirbti valstybinėje tarnyboje, yra taikomi atstovavimo ribojimai. T.y., asmuo, nustojęs dirbti valstybinėje tarnyboje vienerius metus negali atstovauti fiziniams ar juridiniams asmenims toje institucijoje ar įstaigoje, kurioje jis paskutinius vienerius metus dirbo, o jei įstaiga, kurioje jis paskutinius metus dirbo, priklauso įstaigų sistemai, – bet kurioje šios įstaigų sistemos įstaigoje. Taip pat pažymėtina, kad asmuo, nustojęs dirbti valstybinėje tarnyboje, vienerius metus negali atstovauti fiziniams ar juridiniams asmenims institucijose ir įstaigose klausimais, kurie buvo priskirti jo tarnybinėms pareigoms. (Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 17 str.).

9. Ar iki sutarties pasirašymo su naujuoju darbdaviu (duodant rašytinį sutikimą pereiti į kitą darbą) bei siekiant išvengti galimų neigiamų padarinių yra galimybė konsultuotis su Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija ir tik tada institucijos ar tiesioginiam vadovui pranešti apie priimtą sprendimą pereiti į kitą darbą?

Asmuo pats turėtų įsivertinti ar tikrai per pastaruosius darbo metus nepriėmė jokių sprendimų, sietinų su priežiūra, kontrole dėl to juridinio asmens, kuriame ketina įsidarbinti. Tačiau pažymėtina, kad net ir tokiu atveju Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (toliau – VTEK) turi teisę taikyti išimtį. T.y., asmeniui pateikus prašymą, nurodžius konkrečias pareigas, į kurias pretenduoja, gali būti priimtas sprendimas taikyti išimtį. Ši išimtis taikoma tada, kai nebuvo sistemingo to juridinio asmens, kuriame ketinama įsidarbinti, kontroliavimo ar (ir) priimti sprendimai neturėjo didelės įtakos minėtam juridiniam asmeniui. Tokiu atveju, nepaisant to, kad asmuo, nors ir sprendė tam tikrus su būsima darbovieta sietinus klausimus, gali saugiai, be jokių nemalonių pasekmių, pakeisti darbą.

VTEK teikia konsultacijas šiuo klausimu, bet, jei asmuo, prašydamas konsultacijos minėtu klausimu nepateikia visos informacijos, dokumentų, kokie buvo rengiami per pastaruosius vienerius metus dėl to juridinio asmens, kuriame ketinama įsidarbinti, tada konsultacija būna tik teorinė.

10. Kada reikėtų deklaruoti artimų asmenų turimą ryšį su juridiniu asmeniu ir kaip reikėtų elgtis jei, nepaisant to, kad su savo artimais asmenimis palaikomas ryšys, bendraujama, bet ne visada žinomi faktai apie artimo asmens turimus ryšius su juridiniu asmeniu?

Artimo asmens ryšį su juridiniu asmeniu reikėtų deklaruoti tik tada, kai manome, kad tai gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą.

Jeigu deklaruojantysis objektyviai nežino, kad jo artimas asmuo turi ryšį su juridiniu asmeniu, tai to ir nedeklaruoja, tačiau *nežinojimu* nereikėtų piktnaudžiauti. Kai artimo asmens ryšys su juridiniu asmeniu deklaruojančiajam tampa žinomas bei gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą, tokį ryšį būtina deklaruoti.

Pažymėtina, kad esant situacijai, kai atliekant tarnybines pareigas ir sprendžiant tam tikrus klausimus, sužinoma/pastebima, kad šis sprendimas siesis su artimu asmeniu, deklaruojantysis nuo šio fakto sužinojimo momento turi nusišalinti nuo tokio sprendimo rengimo, svarstymo ir priėmimo.